

*Dr Tijana D. Perić Diligenski, naučni saradnik
Institut za političke studije
peric.tijana@yahoo.com*

ANTIMIGRANTSKA DISKURZIVNA MATRICA KAO POLITIČKI NARATIV*

U svetu bez iluzija čovek je stranac.

(Alber Kami)

Sažetak: *Migrantska kriza sa kojom se Evropa suočava duži niz godina pokrenula je lavinu ksenofobije i disperziju antimigrantskih sentimenata koji su postali referentna matrica za populistički diskurs. Antimigrantski diskurs se paralelno javlja u svojstvu forme upotrebe jezika i oblika socijalne i političke interakcije. Antagonistički stereotipski narativ o migrantima polazi od teze da oni konstituišu retrogradnu socijalnu skupinu (pežorativno hordu) koja predstavlja ekonomsku i bezbednosnu pretnju po domicilno stanovništvo, te koja nije kadra da se kulturološki asimiluje u državama tranzita, prijema i krajnjeg odredišta (dihotomija Mi – Oni). Širenje antimigrantskog diskursa postaje strategija osvajanja izbornog tela i važna alatka za mobilisanje političke podrške. Politički inženjering evropskih političkih partija pokazuje da antimigrantski diskurs nije ekskluzivitet desno profilisanih partija političkog spektra (iako je njima najsvrodiji) već postaje i sve značajnija tema na političkoj agendi levog populizma. Antimigrantski diskurs se reflektuje kroz nacionalistički i hostilan pristup imigraciji, veličanju nacionalnih i suverenističkih narativa i neprijateljskom odnosu prema neoliberalizmu. Antimigrantski narativi su našli svoje uporište u političkom delovanju mnogih evropskih partija koje su mahom suverenistički profilisane. Ovakav politički svod rezonance migranta pretvara u stranca i govori o trijumfu komunitarizma u odnosu na kosmopolitizam čime*

---

* Ovaj rad je nastao u okviru projekta br. 179009, koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

geslo Evropske unije „ujedinjeni u različitosti“ (in varietate concordia) postaje upitno i podleže dekonstrukciji.

Ključne reči: *migrant, stranac, diskurs, levica, desnica*

1. DETERMINANTE ANTIMIGRANTSKOG DISKURSA

Počev od 2015. godine, disperzija antimigrantskih sentimenata je zahvatila evropski kontinent a kao posebno osetljivo uporište figuriraju države članice Evropske unije koje za migrante predstavljaju ekonomsku Meku.¹ Averzija prema migracijskim kretanjima i migrantskom korpusu je između ostalog konsekvencija negativne medijske vizualizacije migranata kao horde sa osvajačkim pretenzijama na Evropu. Negativna percepcija migranata usmerila je evropsko biračko telo ka antimigrantskim populističkim partijama dominantno oličenim u radikalnoj desnici. Ne sme da se smetne s uma da je većinski deo evropske populacije i dalje tradicionalistički orijentisan i da daje prednost ustaljenim vrednostima poput bezbednosti i očuvanja jedinstva u odnosu na kosmopolitske tendencije oličene u univerzalizmu. Pripadnici ove grupacije imaju tendenciju da percipiraju i interpretiraju negativne medijske sadržaje o migrantima na negativan način budući da takvi prikazi iz njihove vizure predstavljaju haos i nemoć političkih institucija da se izbore sa tim. Rečju, njihov sud nije mizantropski per se ali je vrednosno negativan jer je kao takav najverovatnije formiran u ranijoj životnoj dobi i povezan je sa socijalizacijom i obrazovanjem.²

Ostaje upitno da li medijski simulakrumi³ mogu i u kom kvantumu da redefinišu formirane političke stavove, među kojima i stav prema imigrantima. Smatram da su mediji kadri da menjaju stavove politički neopredeljenih građana, građanski i politički neosvešćenih te onih koji su skloni populističkom diskursu i manipulacijama. Ova refleksija nameće novu problematiku i otvara pitanje o determinantama antiimigracijskih stavova. Antiimigracijski stavovi su prevashodno uslovljeni percepcijom kontrole posmatrano kroz prizmu evropskih građana. Građani koji su slobodnomisleći i koji veruju da su kadri da kontrolišu vlastiti život pozitivno su orijentisani prema migrantima i promeni socijalnog miljea

---

¹ O razumevanju evropske migrantske krize opširnije videti: Nenad Stekić, „Ekstremizam kao činilac systemske dinamike zajedničke bezbednosne i odbrambene politike Evropske unije tokom migrantske krize“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, 1/2019, 285-307.

² James Dennison and Andrew Geddes, „A Rising Tide? The Saliency of Immigration and the Rise of Anti-Immigration Political Parties in Western Europe“, *The Political Quarterly*, Vol. 90, No. 1, January March 2019, 108.

³ O ulozi medija u oblikovanju socijalne zbilje videti rad: Vesna Stanković Pejnović, „Totalitarizam kao oblik medijske konstrukcije stvarnosti“, *Srpska politička misao*, 2/2018, 45-63.

nastaloj usled integracije/asimilacije migranata. Identičnu logiku ispoljavaju i građani koji su u osnovi etatisti i koji veruju da vlada i druge političke institucije kontrolišu relevantne socio-političke procese, in concreto priliv i integrisanje migranata. Suprotnu percepciju kontrole imaju građani koji nemaju finansijsku sigurnost, koji se osećaju nebezbedno, koji su politički nemoćni ili krajnje otuđeni od sfere politike. Ovi građani, iako se u demografskim karakteristikama ne razlikuju od ostatka populacije osećaju veliki animozitet prema migrantima jer ih smatraju bezbednosnom i ekonomskom pretnjom.⁴

Migrantska kriza je izmenila evropski politički pejisaž kroz polarizaciju i politizaciju građanstva na temelju novog socijalnog rasepa kosmopolitanizam-komunitarizam. U fundamentu ovog sukoba su narativi o univerzalizmu nasuprot narativima o očuvanju nacionalnog identiteta i suverenizma. Odnos prema imigrantima i migracijama u celini kreira političke polaritete oličene u migrantskim nasuprot antimigrantskim strankama. Kao kod svakog društvenog rasepa, referentni su vrednosni sudovi, interesi suprotstavljenih društvenih grupa i strategije za mobilisanje podrške biračkog tela koje se svrstava u političke partije prema vlastitim preferencijama. Za kosmopolite koji su liberali i branioци globalizacije, multikulturalisti koji zagovaraju svekoliko otvaranje granica (sloboda kretanja ljudi, usluga, kapitala) nacionalne države su prevaziđena forma organizacije te smatraju da suverenitet treba da se prenese na supranacionalna tela. Kosmopoliti su visokoobrazovani i horizontalno i vertikalno mobilni. Komunitaristi su njihov antipod, korpus sa skromnim socijalnim i kulturnim kapitalom, prostorno i vertikalno nemobilan i otuda zainteresovan za očuvanje nacionalnih granica od „prodora Varvara“.⁵

Po mom uverenju, antimigrantsku diskurzivnu matricu karakteriše upotreba populističke retorike, kreiranje osećaja straha, konstrukt migranta kao neprijateljskog varvarina i stranca, euroskepticizam, veličanje suverenističkih i nacionalističkih narativa, antiglobalizacijski sentiment i hostilnost prema neoliberalnoj provenijenciji. Ovako postavljeni narativi nužno nameću ontološku ugroženost koja rađa pitanje socijalne i političke inkluzije, osećaja pripadnosti, ko jeste a ko nije jedan od nas? Potpomognut servilnom medijskom propagandom, antimigrantski diskurs ima tendenciju da relativizuje ustavni patriotizam i institucionalizam kao karijatide demokratskog društva. Denisonova i Gedesova refleksija ide korak dalje, prepoznavajući „zamenу *vox populi* ili surovog pravila odlučivanja većine

⁴ Vera Messing, Bence Sagvari, What drives anti-immigrant attitudes?, Internet, <https://www.socialeurope.eu/what-drives-anti-migrant-attitudes>, 10. septembar 2019.

⁵ Wolfgang Merkel, „Kosmopolitizam protiv komunitarizma: novi sukob u evropskim demokracijama“, Političke perspektive, Vol. 6, No. 3/2016, 75-76.

sa slabim poštovanjem za individualne slobode i ljudska prava“ kao intenciju antimigrantski profilisanih naratora.⁶

Antimigrantska diskurzivna matrica je antiteza odbacivanju ustaljenih zapadnih obrazaca u čijoj je osnovi strah od nove rekonkiste. Povest evropskog identiteta je povest stranaca kroz permanentno suočavanje sa drugim, različitim. Zigmunt Bauman je svojevremeno konceptualizovao antropofagnu i antropoemsku strategiju prema strancima. Prema Baumanovoj refleksiji, antropofagna strategija (proždiranje stranaca) je strategija asimilacije i ona se očituje u gušenju svekolike različitosti, zabranjivanju svih tradicija u svrhu nametanja jednog dominantnog obrasca. Antropoemska strategija (ispovraćanje stranaca) je strategija isključivanja drugog, različitog i ona ima različite pojavne oblike, od zadržavanja stranaca u getima, preko njihovog izgnansta i na koncu fizičkog uništavanja.⁷

O sociološkom i filozofskom fenomenu stranosti i drugosti ispisane su mnoge studije ali referentan teorijski okvir predstavljaju radovi Georga Zimela, čiji je stranac docnije postao uzor Parkovom marginalnom čoveku, Vudovoj i Šicovoj pridošlici, Ziovom došljaku itd. Zimelov stranac sa početka dvadesetog veka dolazi i ostaje u okruženju kom ne pripada od početka, unoseći u njega svojstva koja ne potiču iz njega. Stranost kao blizina tuđinca u sebi inkorporira spoljašnjost i suprotstavljenost. Korelacija istovremene blizine i udaljenosti Zimelovom strancu daje slobodu, lišenost predrasudama, oslobođenost od navika i pijeteta i činjenicu da je stranac u krajnjoj meri organski deo grupe premda je njegova inkluzija bila neorganska.⁸ Robert Park smatra da je civilizacija krajnji produkt kontakta i komunikacija do kojih je između ostalog došlo i migracijskim kretanjima. Povlačeći paralelu između migracija i rata jer oba fenomena su „isprva retko mirne prirode“ kreira novi teorijski konstrukt čoveka sa margine. Marginalni čovek u interpretaciji Roberta Parka je osoba koja živi u miljeu različitih grupa ljudi i deli stavove a istovremeno nije spremna da se odvoji od svojih tradicija i kao takva nije u potpunosti prihvaćena (Park dodaje i sintagmu „zbog rasnih predrasuda“).⁹ Parkov marginalni čovek je u međuvremenu teorijski modernizovan i ne podrazumeva samo rasne hibride, već i kulturološke i religijske „koji imaju identitetski konflikt neke vrste, koji se suočavaju sa činjenicom da su neki

---

⁶ J. Dennison, A. Geddes, 116.

⁷ Zigmunt Bauman, „Stvaranje i prevazilaženje stranca“, u: *Stranac u humanističkom nasleđu* (ur Dušan Marinković i Dušan Ristić), Mediteran Publishing, Novi Sad 2017, 64.

⁸ Studioznije analizirano kod: Georg Zimel, „Stranac“ u: *Stranac u humanističkom nasleđu* (ur Dušan Marinković i Dušan Ristić), Mediteran Publishing, Novi Sad 2017, 15-21.

⁹ Videti opširniju raspravu: Robert E. Park, „Ljudske migracije i marginalni čovek“ u: *Stranac u humanističkom nasleđu*, priredili Dušan Marinković i Dušan Ristić, Mediteran Publishing, Novi Sad, 2017, str. 100-112.

delovi društvenog života kojima bi želeli da pristupe za njih zatvoreni, ili otvoreni samo po ceni izdaje stvari i ljudi koji su im dragi¹⁰.

Slika stranca kao drugog menjala je svoju fizionomiju u zavisnosti od dominantne političke ideologije. Odnos prema drugom u liberalizmu koji se temelji na individualizmu bio je zasnovan na toleranciji, otvorenosti, suzbijanju ksenofobije i rasističkih tendencija. U socijademokratiji i komunizmu odnos prema strancu je imao širok dijapazon, od tolerancije i nastojanja da se integrišu u zapadna društva do isključivanja. Konzervativizam kao ideologija bazirana na ideji zajednice je prema stranosti zauzeo stav distance i skepticizma. Slika stranca kao drugog u nacionalizmu je bazirana na radikalnom odnosu isključivanja (nije naš) sa svrhom odbrane nacije (Mi grupacija) od stranosti (Oni grupacija). Fašizam i nacionalsocijalizam su otišli u ekstremno i radikalno isključivanje drugih koje je neretko rezultiralo i fizičkim uništenjem stranosti. Nova desnica je zagovarala sofistici-rano (metapolitičko) isključivanje stranaca verujući da oni ugrožavaju narode i kulturne identitete. Populistička radikalna desnica je etnocentrična, ksenofobična, neprijateljski i diskriminatorski nastrojena prema stranom i nepoznatom.¹¹ Stranice koje slede kritički će se osvrnuti na poimanje migranata kao socioloških drugih u radikalno desničarskoj interpretaciji.

2. ULOGA ANTIMIGRANTSKIH NARATIVA U STRANAČKIM POLITIČKIM PLATFORMAMA

Vaš Hrist je Jevrejin. Vaš automobil japanski. Vaša pica je italijanska. Vaša demokratija – grčka. Vaša kafa – brazilska. Vaš odmor – turski. Vaši brojevi – arapski. Vaša slova – latinična. Samo je Vaš sused strnac.

Zigmunt Bauman

Po mom uverenju, antimigrantski diskurs figurira kao reaktivan fenomen na unutrašnje i spoljašnje krize i ima funkciju mobilizacije biračkog tela. Ovaj vid diskursa je najzastupljeniji u radikalno/krajnje/ekstremno/populističko desno profilisanim evropskim političkim partijama. Takav tip partije bezmalo postoji na svakom pedlju evropskog kontinenta ali je upitan politički uticaj takve partije. One imaju skromnije domete u liberalnim nordijskim zemljama kao uporištu

¹⁰ Everet Č. Hjuž, „Esej o čoveku sa margine“ u: Stranac u humanističkom nasleđu (ur Dušan Marinković i Dušan Ristić), Mediteran Publishing, Novi Sad 2017, 120.

¹¹ O percepciji stranca u kontekstu savremenih političkih ideologija videti: Anđelko Milardović, Stranac i društvo Fenomenologija stranca i ksenofobije, Pan liber, Zagreb 2013, 171-190.

evropske socijalne demokratije, izuzimajući Švedske demokrate i Dansku narodnu partiju koje se okreću evropskom desničarskom populizmu oličenom u anti-globalizacijskim, antiislamističkim i antimigracijskim stavovima. Iako populistička, Stranka Finaca je donekle blaža u svojim antimigracijskim stavovima u poređenju sa gorenavedenim nordijskim partijama. Ova stranka se zalaže za ukidanje pozitivne diskriminacije, smanjivanje izbegličkih kvota i socijalnih izdvajanja za unapređivanje politike multikulturalizma. U Finskoj koja je poznata kao prijateljska i otvorena država, bojazan od migranata se svodi na sledeće kognitivne dimenzije: ekonomsku, kulturološku i pravnu. Ekonomski razlozi se ogledaju u visokim troškovima održavanja prihvatnih centara. Kao kulturološki razlog figurira nespremnost tražilaca azila da nauče jezik države domaćina. Pravni rezoni ogledaju se u tezi da prihvatanje većeg broja izbeglica dovodi do povećanja kriminalnih aktivnosti.¹²

Na antimigrantsku diskurzivnu matricu nije ostalo imuno ni Iberijsko poluostrvo na kom se ve više čuje glas (Vox) istoimene partije koja veliča suvereniističke i nacionalističke narative praćene euroskepticizmom. Antimigrantski i antiislamski diskurs srodan je desničarsko-populističkoj Slobodarskoj partiji Austrije i Nacionalnom savezu u Francuskoj. Na istoj liniji političkog rezonovanja svrstavaju se i Alternativa za Nemačku, italijanska Severna liga, poljska Pravo i pravda, Flamanski interes u Belgiji, Narodna partija Švajcarske, Partija za slobodu u Holandiji, Alternativna demokratsko-reformistička partija Luksemburga, Alijansa mladih demokrata (Fides) u Mađarskoj i Stranka za nezavisnost Ujedinjenog Kraljevstva. U političkoj bregzitskoj britanskoj areni, antimigrantski diskurs je refleksija neizvesnosti i neprestane anksioznosti, ksenofobije i mržnje čija su glavna potka diskurzivno izgrađeni mehanizmi pretnje i straha.¹³

Kao najgrlatiji politički protivnici migranata izdvajaju se Severna liga i Fides. Severna liga (koja je sa Pokretom pet zvezdica formirala kratkotrajnu prvu populističku vladu Italije) podstiče duboke antimigrantske stavove zabranjujući nove prilive migranata i terajući brodove sa migrantima iz italijanskih voda kao da su piratske galije. Mateo Salvini, lider navedene partije koristi tešku artiljerijsku antimigrantsku retoriku kao poligon za mobilisanje biračke baze. Korak dalje je otišao politički inženjering vladajućeg Fidesa u Mađarskoj kroz izgradnju anta-

---

¹² O ovome detaljnije vidi: Migrant crisis: Finland's case against immigration, Internet, <https://www.bbc.com/news/world-europe-34185297>, 26. septembar 2019.

¹³ Ovaj fenomen je studiozno analiziran kod: Piotr Cap, „Immigration and Anti-migration Discourses: The Early Rhetoric of Brexit” in: *The Language of Fear Communicating Threat in Public Discourse*, Palgrave Macmillan, London 2017, 67-79.

Videti i studiju: John Todd, *The British self and continental other: A discourse analysis of the United Kingdom's relationship with Europe*, Arena Report No 1/15, Arena, Oslo 2015.

gonističkog demonizirajućeg antimigrantskog narativa kroz političko komunikacione emiterne. U Mađarskoj je averzija prema migrantima promenila epistemološki status i poprimila obrise mizantropije i ksenofobije.

Svaki diskurs¹⁴ a tako i antimigrantski diskurs istovremeno figurira kao instrument komunikacije i instrument moći. Otuda, komunikacioni stil populističkih naratora svodi se na narrative sile sa intencijom da se pojačaju negativni efekti, uz česta ponavljanja poruke koja se šalje u etar.¹⁵ Kao izvorišta nove antimigrantske legitimacijske paradigme mapiram dominantne vrednosne sudove koje promovišu mejnstrim političari i nasleđe populističke političkokulturne tradicije. Pomodni antimigrantski politički napori oslikavaju tendenciju našeg vremena da se gaji animozitet prema drugosti, stranosti. Orbanov i Salvinijev model polazi od premise da migranti pojmljeni kao stranci ne mogu da se oslobode svojih mana, nazadnih tradicija i ukorenjenih identiteta ali zato evropsko društvo može da se oslobodi stranaca. Primećujem da postmoderna, sadašnja Evropa skida masku etosa humaniteta i pokazuje ogoljenost koncepta ujedinjenosti u različitosti koji je izgubio svoju legitimaciju te ga je nužno redefinisati.

Sve gorenavedene evropske političke stranke se u svojim delovanjima fokusiraju na topose nacije i države produbljujući neko vreme usnuo a sad vrlo manifestan socijalni rasep centar-periferija kao refleksije na minula vremena evropske istorije osvajanja i kolonizovanja drugih (Mi-Oni, prijatelj-neprijatelj). Pojedini autori daju preciznu dijagnozu stanja, smatrajući da antimigrantske stranke „u migracijama prepoznaju opasnost od dekompozicije društva zapadnog kulturnog tipa“.¹⁶

Ovde uočavam dve politikološki relevantne tendencije. Prvo, negativni stavovi prema imigrantima korespondiraju sa desno profilisanim političkim preferencijama. Drugo, proliferacija imigranata dovodi do smanjenja političke podrške partijama levice. Evropska tradicionalna levica se već duži niz godina nalazi u političko-identitetskoj krizi. Danas gotovo da nema evropske države u kojoj je vladajuća stranka orijentisana ka levom centru (umerenoj levicu, centar-levicu). Evropska levica je okrenula leđa radničkoj klasi kao svojoj tradicionalnoj političkoj bazi što je rezultiralo povećanjem interesovanja dojučerašnjih glasača za de-

---

¹⁴ Ovo se posebno odnosi i na pravni diskurs koji je iscrpnije obrađen kod: Dragana Ćorić, „Shvatanje Artura Kaufmana o odnosu jezika i prava“, Zbornik Pravnog fakulteta u Novom Sadu, 1/2019, 195-210.

¹⁵ O populističkom komunikacionom stilu kod: Ruth Breeze, „Approaching populist discourse from linguistics: graduation in political speeches“ in: Discourse and Politics (eds. Dejana Vukasović, Petar Matić), Institute for political studies, Belgrade 2019, 151-171.

¹⁶ Anđelko Milardović, Tri eseja o euroskepticizmu: o semiotici euroskepticizma, Centar za politološka istraživanja, Zagreb 2012, 85.

sničarske kandidate. Plavi okovratnici u Evropi u sve većoj meri podržavaju desničare populiste ili apstiniraju na izborima, što ilustruju rezultati parlamentarnih izbora u Austriji, Nemačkoj i Francuskoj. Statistika je neumoljiva i pokazuje da je na parlamentarnim izborima 2017. godine 59 % austrijskih radnika glasalo za Slobodarsku partiju Austrije a paralelno je Socijaldemokratska partija Nemačke izgubila pola miliona glasova koji su se slili u glasačke kutije Alternative za Nemačku. Ovaj trend nije zaobišao ni Francusku, gde je za samo 20% plavih okovratnika glasalo za Socijalističku partiju.¹⁷ Navedena zakonomernost se preslikava i na rezultate najnovijih izbora za Evropski parlament na kojima su partije krajnje desnice kao i nacionalistički profilisane partije ostvarila uspešan rezultat. Mnoge partije su štaviše na evropskim izborima ostvarile bolji rezultat nego na domaćim, što svedoči o evropskom političkom toku koji je dominantno antimigrantski.

Imigracijski fenomen se reperkutuje i na političke preferencije domicilnog stanovništva na liniji levo-desno. Posmatrano kroz prizmu javnih finansija, imigranti doprinose domicilnom stanovništvu ako su neto davaoci za državu blagostanja a predstavljaju finansijski teret ako su neto korisnici.¹⁸ Nadmetanje na tržištu rada iniciralo je da povećanje niskokvalifikovanih imigranata povećava podršku kandidatima krajnje desnice, među niskokvalifikovanim biračima. Druga zakonomernost vezuje se za krajnju levicu i pokazuje da je ona dominantno pozitivno nastrojena prema izbeglicama a negativno prema migracijama radne snage. Ipak, povećanje priliva imigranata uvek rezultira smanjenjem političke podrške levo profilisanim političkim kandidatima.¹⁹

Sklonost ka binarnim kategorijama kao krajnjim postavkama da je levica promigrantski a desnica antimigrantski nastrojena je samo donekle tačna ali ne predstavlja konačan sud. O tome svedoče istorijska iskustva iz pedesetih i šezdesetih godina dvadesetog veka, kada su mnoge desničarske partije pod uticajem industrijskih lobija favorizovale radničku imigraciju iz mediteranskih država u zapadne evropske države. Istovremeno, partije levice su pokazale negativno raspoloženje prema ovom tipu migracije jer su osećale bojazan za interese domicilne radničke klase. Uprkos generalnom negativnom stanovištu, evropska levica je odigrala aktivnu ulogu u zaštiti građanskih i socioekonomskih prava već pridošlih

---

¹⁷ Michael Bröning and Christoph P. Mohr, „The Risk of Losing Touch“ in: *The Politics of Migration and the Future of the European Left*, ed. Michael Bröning and Christoph P. Mohr, Dietz, Bonn 2018, 10-11.

¹⁸ Antony Edo, Yvanne, Giesing, Jonathan Oztunc, Panu Poutvaara, „Immigration and electoral support for the far-left and the far-right“, *European Economic Review* No. 115/2019, 102.

¹⁹ *Ibid.*, 102-103.

migranata.²⁰ Sličan rezon se ispoljava u slučaju političke orijentacije vlada u domenu definisanja i vođenja migracijskih politika. Vlade koje inkliniraju ka levom polu političkog spektra pokazuju liberalniji stav prema kontroli granica i migracijama u celini a istovremeno su restriktivnije u odnosu prema nelegalnim migrantima, u poređenju sa desno profilisanim vladama.²¹

Pojedini radovi empirijskog karaktera polaze od premise da migracijski fenomen ne deli partije duž političkog spektra već interno, tj.unutarpartijski.²² Unutarpartijski rascepi utemeljeni na migracijama dele partijske članove na one koji su bliži ekonomskoj tradiciji partije i na one koji su povezani sa socio-kulturnom partijskom tradicijom.²³ Na istom fonu je i Perlmutterova refleksija da su liberalne partije podeljene između sindikata koji zagovaraju restriktivne politike i liberalnih i etničkih grupa koje teže otvorenijim politikama, dok su konzervativne partije na razmeđu poslodavaca koji favorizuju imigracije i kulturnih konzervativaca koji plediraju za restriktivnije imigracijske mere.²⁴

3. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Evropska migrantska kriza pokazala se kao lakmus papir za bujanje antimigrantskog nacionalističkog i levopopulističkog diskursa. Migranti su u očima evropskih populista društveni Drugi, arhetipovi stranaca koji ne pripadaju niti će ikad pripadati glavnom političkom i kulturnom evropskom toku. Antimigrantski diskurs je ilustracija fenomena marginalnosti koji se prostire na političko-filozofskom dihotomijskom kontinuumu uključenost-isključenost, mi-oni, prijatelj-neprijatelj. Aktuelizovana sociološka kategorija stranosti, drugosti u savremenoj evropskoj političkoj interpretaciji podrazumeva svekolike granice. Granice kao mentalne konstrukcije u okviru kojih građani modernih polisa ne žele da prime varvare sa svetske periferije i doslovne fizičke granice u vidu zidova i bodljikavih žica koje se podižu po nalogima novih političkih Nerona poručuju onima sa druge strane da nisu dobrodošli. Poentiraću sa stihom koji je talentovani i društveno

---

²⁰ Hein de Haas and Katharina Natter, The determinants of migration policies Does the political orientation of governments matter?, Working Paper 117, July 2015, International Migration Institute, University of Oxford, 4.

²¹ Ibid., 24.

²² Pontus Odmalm, „Political Parties and „the Immigration Issue”: Issue Ownership in Swedish Parliamentary Elections 1991–2010”, West European Politics 34(5), 2011, 1070-1091.

²³ Giuseppe Sciortino, „Toward a political sociology of entry policies: Conceptual problems and theoretical proposals”, Journal of Ethnic and Migration Studies 26(2), 2000, 213–228.

²⁴ Ted Perlmutter, „Bringing Parties Back In: Comments on „Modes of Immigration Politics in Liberal Democratic Societies”, International Migration Review 30(1), 1996, 375–388.

dalekovidi Konstantin Kavafi napisao u pesmi Iščekivanje varvara: „Bez varvara sada šta će biti sa nama? Ti ljudi, na kraju, behu neko rešenje“.

LITERATURA I IZVORI

- Bauman Z. „Stvaranje i prevazilaženje stranca“, u : *Stranac u humanističkom nasleđu* (ur Dušan Marinković i Dušan Ristić), Mediteran Publishing, Novi Sad 2017, 62-85.
- Breeze R. „Approaching populist discourse from linguistics: graduation in political speeches“ in: *Discourse and Politics* (eds. Dejana Vukasović, Petar Matić), Institute for political studies, Belgrade, 2019, 151-171.
- Bröning M., Mohr C. „The Risk of Losing Touch“ in: *The Politics of Migration and the Future of the European Left*, ed. Bröning Michael and Mohr Christoph P., Dietz, Bonn 2018, 9-14.
- Cap P. „Immigration and Anti-migration Discourses: The Early Rhetoric of Brexit“, in: *The Language of Fear Communicating Threat in Public Discourse*, Palgrave Macmillan, London 2017, 67-79.
- Dennison J., Geddes A. „A Rising Tide? The Salience of Immigration and the Rise of Anti-Immigration Political Parties in Western Europe“, *The Political Quarterly*, Vol. 90, No. 1, January March 2019, 107-116.
- Edo A., Giesing Y., Oztunc J., Poutvaara P. „Immigration and electoral support for the far-left and the far-right“, *European Economic Review*, No. 115, 2019, 99-143;
- Finland’s case against immigration, *Internet*, <https://www.bbc.com/news/world-europe-34185297>, 26. septembar 2019.
- Haas de H., Natter K. *The determinants of migration policies Does the political orientation of governments matter?*, Working Paper 117, July 2015, International Migration Institute, University of Oxford.
- Hjuz E. Č. „Esej o čoveku sa margine“ u: *Stranac u humanističkom nasleđu* (ur. Dušan Marinković i Dušan Ristić), Mediteran Publishing, Novi Sad 2017, 113-123.
- Merkel W. „Kosmopolitizam protiv komunitarizma: novi sukob u europskim demokracijama“, *Političke perspektive*, Vol. 6, No. 3/ 2016, 73-86.
- Messing V., Sagvari B. What drives anti-immigrant attitudes?, *Internet*, [/www.social-europe.eu/what-drives-anti-migrant-attitudes](http://www.social-europe.eu/what-drives-anti-migrant-attitudes), 10. septembar 2019.
- Milardović A. *Stranac i društvo Fenomenologija stranca i ksenofobije*, Pan liber, Zagreb 2013.
- Milardović A. *Tri eseja o euroskepticizmu: o semiotici euroskepticizma*, Centar za politološka istraživanja, Zagreb 2012.
- Odmalm P. „Political Parties and „the Immigration Issue“: Issue Ownership in Swedish Parliamentary Elections 1991–2010“, *West European Politics* 34(5), 2011, 1070-1091.
- Park R. E. „Ljudske migracije i marginalni čovek“ u: *Stranac u humanističkom nasleđu* (ur Dušan Marinković i Dušan Ristić), Mediteran Publishing, Novi Sad 2017, 100-112.

- Perlmutter T. „Bringing Parties Back In: Comments on „Modes of Immigration Politics in Liberal Democratic Societies”, *International Migration Review* 30(1), 1996, 375–388.
- Sciortino G. „Toward a political sociology of entry policies: Conceptual problems and theoretical proposals”, *Journal of Ethnic and Migration Studies* 26(2), 2000, 213–228.
- Todd J. *The British self and continental other: A discourse analysis of the United Kingdom's relationship with Europe*, Arena Report, No. 1/15, Arena, Oslo 2015.
- Zimel G. „Stranac“ u: *Stranac u humanističkom nasleđu* (ur Dušan Marinković i Dušan Ristić), Mediteran Publishing, Novi Sad 2017, 15-21.
- Stanković Pejnović V. „Totalitarizam kao oblik medijske konstrukcije stvarnosti“, *Srpska politička misao*, br. 2/ 2018, 45-63.
- Stekić N. „Ekstremizam kao činilac sistemske dinamike zajedničke bezbednosne i odbrambene politike Evropske unije tokom migrantske krize“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 1/2019, 285-307.
- Ćorić D. „Shvatanje Artura Kaufmana o odnosu jezika i prava“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 1/2019, 195-210.

*Tijana D. Perić Diligenski, Ph. D., Research Fellow
Institute for Political Studies
peric.tijana@yahoo.com*

Anti-migrant Discursive Matrix as a Political Narrative

Abstract: *The migrant crisis that Europe has been facing for many years has triggered an avalanche of xenophobia and the dispersion of anti-migrant sentiments that have become the reference matrix for populist discourse. Anti-migrant discourse emerges in parallel as a form of language use and a form of social and political interaction. The antagonistic stereotypical narrative of migrants begins with the thesis that they constitute a retrograde social group that poses an economic and security threat to the natives and which is not capable of culturally assimilating in the countries of transit and destination (dichotomy Us vs. Them). Spreading anti-migrant discourse becomes a strategy for winning the electorate and an important tool for mobilizing political support. The political engineering of European political parties shows that anti-migrant discourse is not the exclusivity of right-wing parties of the political spectrum (although they are the most closely related), but is becoming an increasingly important topic on the political agenda of left-wing populism. Anti-migrant discourse is reflected through a nationalist and hostile approach to immigration, the glorification of national and sovereign narratives, and hostility to neoliberalism. Anti-migrant narratives have found their footing in the political activities of many European parties that are largely sovereignly profiled. Such a political vault of reasoning transforms migrant into a foreigner and attest on the triumph of communitarianism in regards to cosmopolitanism, which makes the EU's slogan „in varietate concordia” (united in diversity) questionable and subject to deconstruction.*

Keywords: *migrant, discourse, populism, left-wing, right-wing*

Datum prijema rada: 13.11.2019.